

СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ СИСТЕМОЮ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Лебідь О. В.

аспірантка кафедри управління та адміністрування
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»
м. Вінниця, Україна
Email: elena7432@ukr.net

У доповіді розглянуто основні заходи, спрямовані на створення органами публічного управління освітою умов для професійного розвитку педагогічних працівників в системі неперервної освіти. Вивчено нормативно-правову базу, висвітлено основні принципи забезпечення фінансових гарантій для професійного розвитку педагогічних працівників. Підкреслено важливість підвищення соціального статусу педагогів.

Ключові слова: професійний розвиток педагогів, публічне управління, неперервна освіта.

Lebid O. V. The Conditions Creation for the Professional Pedagogues Development at the Public Management by the Continuous Education System of Ukraine

The main measures, which are directed to create the conditions for the professional teachers` development at the continuous education system by the public management units are considered in this paper. The legal framework is studied and the main finances assurance principles of the professional pedagogues development are highlighted there. The importance of the increasing the teachers` social status is marked in this paper.

Key words: professional teacher`s development, the public management and a continuous education.

Лебидь Е. В. Создание условий для профессионального развития педагогов в публичном управлении системой непрерывного образования Украины

В докладе рассмотрены основные меры, направленные на создание органами публичного управления образованием условий для профессионального развития педагогов в системе непрерывного образования. Изучена нормативно-правовая база, освещены основные принципы обеспечения финансовых гарантий для профессионального развития педагогических работников. Подчеркнута важность повышения социального статуса педагогов.

Ключевые слова: профессиональное развитие педагогов, публичное управление, непрерывное образование.

В час викликів та реформ, галузь освіти є рушійною силою позитивних змін. Від розвитку освіти в країні, залежить і якість життя у ній. Головною дійовою особою освітянських перетворень є педагогічні працівники.

Управляти – означає приводити до успіху й самореалізації інших [1]. Органам публічного управління усіх рівнів необхідно, в межах своєї компетенції, постійно стимулювати і підтримувати головне внутрішнє джерело розвитку освітньої системи та країни загалом – активність педагогічних кадрів [2].

Потужним інструментом забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників в системі неперервної освіти має стати грамотне публічне управління на стратегічних засадах. Зокрема, публічне управління освітньою сферою повинне акцентувати увагу на особистості педагога, виявленні та реалізації його внутрішніх ресурсів шляхом створення належних умов для професійного розвитку.

Система неперервної освіти – це комплекс освітніх програм, державних освітніх стандартів різної спрямованості та рівня, мережі закладів, котрі реалізують їх та органів публічного управління освітою.

Питання розвитку післядипломної педагогічної освіти, зокрема в контексті управління неперервною освітою, привертає увагу науковців. Особливості управління професійним розвитком педагогів розглянуто у працях В. Гоми [1], Л. Мартинець [2]. В. Гусєвим [3] вивчено розвиток публічного управління неперервною освітою в умовах суспільних реформ в Україні. У дослідженнях Н. Клокар [4] було зосереджено увагу на професійному розвитку керівників закладів освіти.

Основними заходами, спрямованими на створення умов професійного розвитку педагогічних працівників, є:

- оптимізація системи перепідготовки педагогів і підвищення їхньої кваліфікації;
- постійне підвищення якості, оновлення змісту та форм організації освітньої діяльності, створення інтегрованих навчальних планів і програм;
- забезпечення економічних гарантій для професійного розвитку педагогів;
- запровадження освітніх інновацій, новітніх технологій;
- підвищення соціального статусу вчителів.

Оптимізація системи перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників у публічному управлінні реалізується сукупністю нормативно-правових актів. Зокрема, статтею 59 Закону України «Про освіту» [5] внесено зміни до системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Професійний розвиток передбачає постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації та вільний вибір форм (інституційна, дуальна, на робочому місці тощо) та видів (навчання за освітньою програмою, стажування, участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, вебінарах, майстер-класах тощо) професійного зростання [6].

У статті 60 Закону України «Про вищу освіту» [7] вказано, що підвищення кваліфікації здійснюють заклади післядипломної освіти або відповідні структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ. У Законі України «Про повну загальну середню освіту» [8] деталізовано нові підходи до підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

З метою забезпечення розвитку неперервної педагогічної освіти в Україні, Постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800 [9] було затверджено Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. До вищезазначеного порядку внесено зміни Постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 року № 1133 [10].

Крім того, у Концепції Нової української школи передбачено формування нової системи підвищення кваліфікації вчителів та керівників закладів освіти, розроблення системи дистанційного навчання для підвищення кваліфікації [11].

Система освіти міст, як правило, усталена і за своєю структурою й організацією суттєво відрізняється від системи освіти районів чи об'єднаних територіальних громад, які щойно утворилися і потребують активної підтримки та супроводу професійного розвитку педагогічних

працівників, налагодження ефективної взаємодії освіти, органів публічного управління та громади [4, 99].

Постановою Кабінету Міністрів України від 29 липня 2020 року № 672 «Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників» [12] затверджено Положення про центр професійного розвитку педагогічних працівників.

Центри професійного розвитку педагогів консультуватимуть учителів, надаватимуть психологічну підтримку та поширюватимуть інформацію про можливості підвищення кваліфікації: програми підвищення кваліфікації, веб-ресурси та інші інструменти, які зможуть стати у пригоді для професійного зростання. Основне завдання центрів – сприяти професійному розвитку педагогів, забезпечувати їхню психологічну підтримку та консультувати їх із широкого кола питань, пов'язаних з освітнім процесом [13].

Відповідно до частини другої статті 59 Закону України «Про освіту» результати підвищення кваліфікації за типовими програмами (або власними, що розроблялися на їх основі) не потребують окремого визнання чи підтвердження.

Законодавством України не надано повноважень жодному органу влади, установі чи організації стосовно виокремлення власними листами чи іншими способами конкретних суб'єктів підвищення кваліфікації. Це сприяє розвитку здорової конкуренції між суб'єктами та надання вигідних та зручних умов для підвищення кваліфікації [14, 7].

Заклади освіти через свою інерційність та бюрократизацію втрачають позиції у забезпеченні ринку праці кваліфікованими працівниками. Тому актуальним стає визнання державними інституціями та ринком праці компетентностей, здобутих від провайдерів неформальних освітніх послуг, включаючи платформи масових онлайн-курсів, неурядові громадські організації тощо [15].

Найскладнішим питанням у процесі організації неперервної освіти є фінансування. Відповідно до частини першої статті 57 Закону «Про освіту» оплата підвищення кваліфікації забезпечується державою, адже це є однією з державних гарантій. Відповідно до абзацу другої частини восьмої статті 78 Закону, підвищення кваліфікації педагогічних працівників в обсязі, визначеному законодавством, здійснюється за кошти державного та місцевого бюджетів. Відповідно до частини п'ятої статті 59 Закону, кошти на підвищення кваліфікації педагогічних працівників отримує заклад освіти, який розподіляє їх за рішенням педагогічної ради. Підвищення кваліфікації педагогічного працівника може фінансуватися також засновником закладу освіти, закладом освіти, в якому він працює, педагогічним працівником, а також іншими фізичними та юридичними особами [16, 5].

Закон «Про повну загальну середню освіту» [8] встановлює державні гарантії на підвищення кваліфікації вчителя та передбачає його співфінансування з державного та місцевих бюджетів, можливість підвищувати кваліфікацію у недержавних провайдерів, створення нових центрів професійного розвитку педагогічних працівників.

Перспективним напрямком в питанні збільшення інвестицій, на думку В. Гусева має бути співробітництво освітніх закладів (державних, комунальних) з приватним сектором національної економіки у форматі публічно-приватного партнерства, а також утвердження моделі «потрійної спіралі», за якою налагоджується співробітництво органів публічного управління, бізнесу та навчального закладу з метою інноваційного розвитку регіону та держави в цілому (рис. 1).

Активне використання освітніх інновацій та новітніх технологій сприяє відкритості корисних знань. Це спричиняє широкий вибір способів отримання знань та зростання ролі неформальної та інформальної освіти.

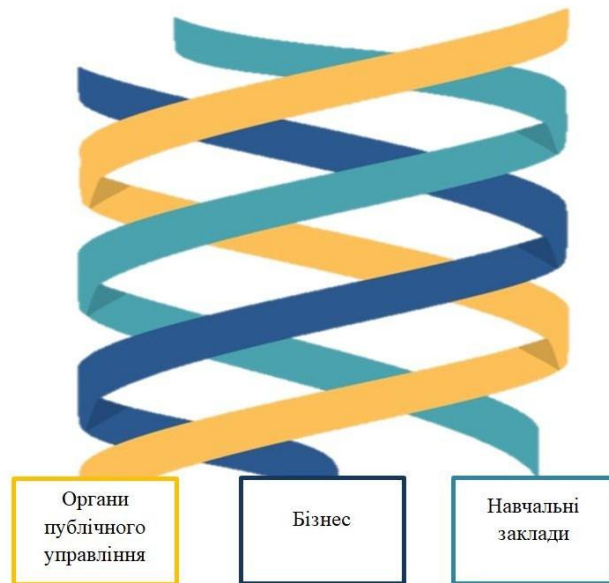

Рис. 1. Модель «потрійної спіралі» з налагодження співробітництва органів публічного управління, бізнесу та навчальних закладів [3]

Важливим питанням під час впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, є забезпечення вільного доступу до отримання та оновлення знань, незалежно від віку та соціального статусу людини для її адаптації в інформаційному суспільстві.

Здобуття Україною гідного місця у міжнародному поділі праці в епоху знань та технологій можливе лише за умови підтримки, поваги та належної оцінки педагогічної праці. У сучасному суспільстві має заохочуватись як тривала професійна педагогічна кар'єра, так і звернення до педагогічної праці на певних етапах особистісного та професійного зростання в інших сферах діяльності. Наявність досвіду професійної педагогічної діяльності з часом повинна стати перевагою для обіймання багатьох значущих посад у публічній сфері [15].

Висновки

Професія педагога є однією з наймасовіших у сучасному суспільстві, тому має бути об'єктом особливої уваги та опіки органів публічного управління різного рівня.

Отже, оптимізація системи підвищення кваліфікації, оновлення змісту та форм організації освітньої діяльності, оптимальне фінансове забезпечення, використання новітніх технологій та підвищення соціального статусу педагога є ключовими завданнями органів публічного управління на шляху до покращення рівня підготовки педагогічних працівників, підвищення якості освітньої діяльності в закладах освіти, що забезпечить функціонування та розвиток конкурентного ринку освітніх послуг у сфері неперервного розвитку педагогічних працівників.

Нові підходи до публічного управління професійним розвитком педагогічних працівників можуть створити необхідну основу для неперервного процесу у межах розбудови і стратегічного розвитку системи освіти України в нових соціально-економічних умовах, що в результаті сприятиме прискореному входженню держави до європейського освітнього простору.

Література

1. Гома В. В. Управління процесом професійного розвитку вчителів [Електронний ресурс] / В. В. Гома – Режим доступу до ресурсу: <https://imidg.ucoz.ua/elgurnal/vyp22/7/goma-v.v..pdf>.

2. Мартинець Л. А. Особливості управління професійним розвитком учителів [Електронний ресурс] / Л. А. Мартинець. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/17855/1/Martynec.pdf>.
3. Гусев В. Публічне управління неперервною освітою в мережі закладів післядипломної педагогічної освіти в умовах суспільних реформ в Україні [Електронний ресурс] / В. Гусев. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislya_dyplom_osvina/1_2017/%D0%93%D0%A3%D0%A1%D0%95%D0%92.pdf.
4. Клокар Н. І. Освітній кластер як альтернативна модель професійного розвитку керівників закладів освіти / Наталія Іванівна Клокар. // Вісник післядипломної освіти. Серія : Педагогічні науки. – 2018. – №6. – С. 94–109.
5. Закон України «Про освіту» від 05 вересня 2017 № 2145-VIII зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
6. Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Організація системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах реформування: наказ Міністерства освіти і науки України від 06.03.2019 р. № 322. URL: <https://drive.google.com/file/d/111QD2IoJi6sI9dNp6CSD9Ou4wFbA3hnj/view>
7. Закон України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 року № 1556-VII зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
8. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 року № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 21 серпня 2019 року № 800 зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 27.12.2019 № 1133. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1133-2019-%D0%BF>
11. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа» [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України. – 2016. – URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
12. Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 року № 672. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2020-%D0%BF>
13. Центри професійного розвитку педагогів. // Освіта України. – 2020. – №30. – С. 2.
14. Підвищення кваліфікації: роз'яснення. // Освіта України. – 2020. – №11. – С. 7.
15. Підвищення кваліфікації: роз'яснення. // Освіта України. – 2020. – №17. – С. 5.